

Rózsás János
GULAG LEXIKON
(Részletek)

Hazánk 1944. március 19-i német megszállása után, a függetlenségétől megfosztott országban a hitleri népirtó hadjárat áldozatául esett több százezer, részben munkatáborokba, részben gázkamrákba deportált zsidó nemzetiségű magyar állampolgár. A magyar zsidóságot ért nemzeti szocialista irtóhadjáratról, mint holocaustról emlékeznek meg a politikusok, történészek, írók és költők.

Amikor 1944 őszétől kezdve a szovjet Vörös Hadsereg a németektől megszabadítva vérben-könnyben letiporta hazánkat, újabb nagyarányú elhurcolások következtek. Egymás után hagyták el a foglyokkal zsúfolt vonatszerelvények a Kárpát-medencét, de most már keleti irányba, hogy valahol a Szovjetunióban rakodják ki félholtra gyötört szállítmányukat: a magyar nép minden rendű-rangú és korú fiait és leányait, kényszermunkára hajszolva.

Amásodik világháború befejezése után legalább 650 ezer magyar állampolgárságú hadifoglyot tartottak vissza a Szovjetunióban, Sztálin és Rákosi között megkötött egyezmény alapján -, jóvátételi kényszermunkára.

1944. december és 1945. márciusa között közel 120 ezer, zömmel német nevű 18 és 50 év közötti férfit és nőt hurcoltak el az országból „malenki robotra”, Donbass szénbányáiba, három vagy öt évi, ítélet nélküli rablásba.

Ezenkívül 1944 és 1953 között (zömmel 1945-1946-ban) majd 100 ezer magyar állampolgárt ítéltek el fasizmus vádjával ártatlanul, koncepciós perek során a szovjet hadseregek számos katonai törvényszéke. Egy részüket golyó általi halálra, a többséget 10-25 évi, kényszermunkatáborban letöltendő szabadságvesztésre.

Szomorú tapasztalni, hogy milyen keveset tud a mai magyar társadalom arról a nemzedékről, amely életének színe-virágában örökre eltűnt, s jeltelen sírokban porlad az örök fagy birodalmában, Szibériában.

A múlttal szelektáltan foglalkozó történelemtudomány és a tankönyvírók bűne, hogy a felnövekvő nemzedékek nem tudnak arról a veszteségről, amely a legalkotóképesebb korosztályt, a javakorban lévőket tizedelte meg azért, hogy a nemzet gerincét megtörjék, hogy a megszállók kiszolgálói, a moszkoviták háborítatlanul kiszolgáltathassák az országot a szovjet bolsevista hatalom érdekeinek, a nemzet erkölcsi megrontásával és a magyar népgazdaság megsarcolásával.

Ha eddig elmulasztották is, a történészek tudatosíthatnák, hogy a GULAG vagyis a Lágerek Állami Főhatósága az évszázad legnagyobb rabszolgatartó szervezete volt, mely a magyarságot sem kímélte birodalmi elképzeléseinek megvalósítása során.

Ajelen szemelvény a több évtizedes munkával elkészült GULAG LEXIKONból mutat be néhány sorsot, s azt, hogyan is működött a jól olajozott gépezet, mely a rabszolga-utánpótlást biztosította a kietlen, szibériai bányák, építkezések és vasútépítések gyorsan pusztuló emberanyagának „pótlására”.

* **KS** (1926) - „... 1944-ben érettségiztem Kolozsváron. A szülőfalumból mint leventét 1944 szeptemberében az anyaországba szállítottak, mert közeledett a szovjet front. A Dunántúlon ismerősöknél, rokonoknál szálltam meg, az események sodrában hanyódva. 1945 februárjában, mivel nem volt semmi igazolványom, egy igazoltatásnál a németek elfogtak. Pápára, majd a Doba községben állomásozó Kopjás Alakulathoz vittek, katonai kiképzésre. Ahogy a front közeledett, kivittek minket az ausztriai Pöllaubába. Itt a leventékből toborzott csapat feloszlott, és szélnek eresztettek bennünket. Hazafelé átcsúsztunk a szovjet fronton, de Oberwartrnál a mezőn, 1945 március végén szovjet fogságba estünk. Körülbelül 5000 fős oszlopba kerülve gyalogosan meneteltünk az inkapusztai gyűjtőtáborba, a bejáratnál (sajnos a volt csapatársaink közreműködésével) kiemelték minket a sorból, és el-

különítve azt mondták: fasiszták vagytok, háborús bűnösök! Szigorú őrizet mellett visszaszállítottak Ausztriába, Baden bei Wienbe. Ott 1945 június 8-án a 3. Ukrán Front katonai törvényszéke egy magyarul nem tudó, de nagyon kiabáló lengyel tolmács közreműködésével terrorizmus és diverzió vádjával tíz évi kényszermunkára ítélte. Egy vasúti szerelvényre valót összeszedve hamarosan elindultunk az odesszai börtönbe. A tél folyamán átvittek a vinyicai gyűjtőfogházba. Aztán az uráli Kungur lágereiben, majd a Tajset-Bratszk mentén épülő vasútvonalon dolgoztattak. Sztálin halála után, 1953 végén szabadulhattam. A MNK Nyíregyházi Kormánybiztossága mint „volt hadifoglyot” bocsátott szabadon...” (K.S.-t a Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága Katonai Kollégiuma 1986. március 6-án bűncselekmény hiányában rehabilitálta.)

* **KJ.** (1926) Gimnáziumi tanuló volt. „... 1944 október végén alföldi lakóhelyünkről a húgommal együtt a Dunántúlra menekültünk, ott lakó nővérünkhöz. Innen irányítottak 1944 december végén mint levettét Nagyalásonyba, a Kopjás Alakulathoz. Itt újonckiképzésben részesítettek azzal, hogy később majd partizánnak képeznek ki. A szovjet hadsereg tavaszi offenzívája 1945 március végén megközelítette kiképzőhelyünket, ahonnét az utolsó napokban hazaküldtek mindenkit, minden feladat nélkül, hogy menjen, amerre tud. Én az egyik kiképző őrmesterhez és levette öccséhez csatlakoztam, hogy falujukban átvészeldjem a szovjet megszállás legsúlyosabb időszakát. Közben a front áthaladt mellettünk, és talán egy hét után megérkeztünk úticélunkra. Itt a közelben lakók szétszéledtek. Én, mielőtt tovább indultam volna leánytestvéreimhez, pihenni akartam egy napot, meg éppen húsvét is volt. Sajnos nem sikerült, mert elárultak bennünket. Az öreg szülőkön kívül mindenkit letartóztattak a szovjet katonák. Székesfehérvárra hajtották a letartóztatott csapatát, ahol különböző pincékbe zártak minket, és a már jól ismert módon éjjelként vallattak, faggattak. Önéletrajzot írtak arról, hogy mi mindent tettünk a Vörös Hadsereg ellen. Nem felejtették el viszont közölni, hogy szökni ne próbáljunk, mert az esetben, mivel pontosan ismerik a szüleink címét, őket hozzák ide a helyünkre...” (K. J.-t a 3. Ukrán Front haditörvényszéke Mödlingben 1945. június 6-án terrorizmus, diverzió és szovjetellenes agitáció címén 15 évi kényszermunkára ítélte. Pecsora és Mordovia lágereiben sínylődött. 1953 novemberében térhetett haza, mint „volt hadifogoly”. A Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága 1963. november 25-én bűncselekmény hiányában rehabilitálta.)

***K.K.** (1916) Mezőgazdasági cseléd volt. -“... N. külterületén éltünk egy tanyán, kilenc másik családdal együtt. Az egyik közeli községben volt a szovjet hadsereg egyik kiképző bázisa. A szovjet katonák gyakran megjelentek a tanyán, több alkalommal fosztogattak. 1946 január 6-án bejött a tanyára egy szovjet tiszt egy katonával. Ennivalót kértek. Kaptak is vacsorát, de bort azt nem. Erre dühösen betereltek mindenkit a nagyszobába. A katona a szobában ki akarta nyitni a szekrényt. Erre Sz-né kikapta a kezéből a pisztolyt és bedobta az ágy alá. A katona megijedt és menekülni próbált. Erre többen körülvették és ütlegetni kezdték a konyhában. A tiszt a szobában a plafonba lőtt. Fölugrottam és elkaptam a nyakát. Az édesapám azt mondta: - Engedd el azonnal! Elengedtem, és a tiszt azonnal elszaladt. Az összevert katonát szekérre tettük, és elvittük a r-i orvosi rendelőbe. Másnap, január 7-én kilencünket letartóztatott az NKVD különítménye. Még abban a hónapban megkaptam a 10 évet. Kilencen összesen 86 évet kaptunk azért a verekedésért...” (K.K. Vorkuta szénbányáiban végzett rabszolgamunkát. 1953 november 26-án térhetett haza. Akiket annakidején szovjet katonákkal való verekedésért ítélték

el, a szovjet bírósági szervek még manapság sem hajlandók rehabilitálni.)

* **K.K.J.** (1897) - Alezredes volt a m. kir. hadseregben. Özvegyének visszaemlékezése: „... 1945 augusztus 18-án az utcán mentünk hazafelé. Egy férfi és egy nő, valószínű oroszok, kérték a férjemet, hogy menjen velük az orosz katonai parancsnokságra. Szó nélkül velük ment, és soha többé nem tért vissza. Négy hónap múlva, amikor ismételten érdeklődtem sorsa iránt, tudtomra adták, hogy már nincsen Budapesten sem, mert egy szovjet katonai törvényszék hat évi kényszermunkára ítélte (1945. december 8-án). Később megtudtam, hogy Sopronkőhidára vitték, majdnem agyonverték, és onnan vitték ki a Szovjetunióba. Ezeket kis ledobott cédulán írva adta a tudomásomra. Többé hírt sem hallottam felőle...” - (K.-K.J. a sopronkőhidai börtönben nagyon rossz állapotban volt. Sebektől borítottan szinte mind a két lába elrothadt. 1946 február végén a lemergi börtönbe szállították. Ismeretlen körülmények között hamarosan meghalt.)

* **KK** (1916) Szülőfalujában a jegyzőségen irodatiszt volt. „... 1944 őszén a front erősen közeledett. Sok magyar katona megszökött az egységétől. Útközben elszórták a fegyvereiket. A gyerekek megtalálták, játszottak velük, és számtalan tragédiát idéztek elő. A tragédiák elkerülése végett olyan rendelkezést kaptam, hogy a községi rendőrökkel gyűjtessem össze az eldobált fegyvereket. Azokat a község háza üres fogdájában tároltuk. A kulcs nálam volt. A megszálló szovjet csapatok parancsnoka 1944. november 7-én megkérdezte, hogy van-e fegyverünk? Én átadtam a kulcsot, ők elszállították. A szovjet parancsnok azt mondta nekem, hogy pár napig ott kell maradnom náluk, amíg tisztáznak mindent. Több hét múltán elkezdődött a kihallgatás. Arról faggattak, hogy a begyűjtött fegyverekkel kik segítettek volna nekem a szovjet hadsereget hátba támadni. Egyik városból a másikba vittek. Mindenhol továbbra is a társaim nevét akarták belőlem a szó szoros értelmében kiverni. Derékig levetkőztetve egy asztalra kellett feküdnöm, és két szovjet katona a két oldalra állott, és korbáccsal nagyon megvert. Hogy mennyire, magam sem tudom, mert elvesztettem az eszméletemet. Csak arra eszméltem, hogy a tarkómon folyik a hidegvíz. 1944. december 24-én, szent karácsony estéjén vittek egy háromtagú bíróság elé. A tolmács alig tudott valamit magyarul. Egy hokedlire ültettek, majd a tolmács rám szólt: - Felállni! Az egyik szovjet tiszt mondott valamit. A tolmács megkérdezte: - Megérteni? Bíró ítélt - 15 év! - Döbbenet kérdeztem: - Miért? - Itt kérdezni nincs! - felelte ő...” (K.K. a kazahsztáni és tajseti kényszermunkatáborokban letöltött évek után 1955. november 25-én térhetett haza. A Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága 1969. október 15-én bűncselekmény hiányában rehabilitálta.)

***K. K.** (1919) Mezőgazdasági napszámos volt. Mint közkatona Ercsinél 1944 december elsején szovjet fogságba esett. Ki tudja miért, a szovjet katonai elhárítás december 18-án letartóztatta. A 10.8. Szovjet Lövész Gárdahadosztály katonai törvényszéke 1945. január 5-én kémkedés vádjával 10 évi kényszermunkára ítélte. Az odesszai és dnyepropetrovszki börtön után Kolimára deportálták. Büntetésének letöltése után 1954 decemberében a száműzetés színhelyére vitték: Kolima magadáni területén a szuszumani járás Kujduszun településére. Saját visszaemlékezése: „... 1955 tavaszán M. F magyar bajtársam üzent, hogy ha a hajóközlekedés megindul, haza fognak szállítani Magyarországra. A hivatalos szerveknél utána jártam a dolognak, de nem hallgattak meg. Ebbe nem nyugodtam bele, és engedély nélkül elhagytam a kijelölt lakóhelyemet, és az 1000 kilométernyire lévő Magadamba utaztam. Amire odaértem, a hajó elment, és én maradtam. Megkerestem különböző parancsnokságokat, de azt válaszolták: nincs kilátás a hazamenetelre! Visszavitték a kujduszuni munkahe-lyemre. Ekkor írtam a magyar nagykövetségre, Moszkvába. Hosszas utánjárás után elintézték, hogy megkaptam az útlevelet. Így jöttem haza 1957. május 12-én...” - (A Szovjetunió Legfelsőbb Bírósága 1983. március 15-én büncselekmény hiányában rehabilitálta.)

* **Dr. K. S.** (1928) Az események idejében középiskolai tanuló volt. „... 1945 júniusában, 17 éves koromban, velem egykorú iskolatársammal lementem a Balatonhoz nyaralni. Egy elhagyott villában laktunk, ahová egy éjszakára szovjet katonák tértek be. A legbarátságosabb viszony alakult ki köztünk. Együtt étkeztünk, beszélgettünk, ahogy tudtunk, egymás nyelvén a? ismerete nélkül. Másnap reggel, érthetetlen okból az egyik társam, aki béna lába miatt bottal járt, összeszólkkozott az egyik szovjet katonával, és ebből verekedés lett. Én nem voltam jelen, a villa emeleti részében tartózkodtam. Így az összeszólkkozásról semmit sem tudtam, és az épületben maradtam, miközben a társaim a hátsó kijáraton keresztül sietve elmenekül-

tek. Engem azonnal lefogtak, majd később a másik három társamat is letartóztatták. Ilyen előzmények után került sor Baden bei Weinben a kihallgatásokra, majd a bírói tárgyalásra. Mivel mindez tolmács közreműködése nélkül történt, fogalmam sincs, mi volt a vádiratban, miért kaptam 1945. október 6-án a 10 évi kényszermunkára szóló ítéletet...” (Dr. K.S. a szibériai lágerekből 1953. november 26-án térhetett haza, a kezébe adott Igazolvány szerint mint „volt hadifogoly”.)

* **K. L.** (1919) Mint alakulatával Münchenig vergődött katona, 1945. május 9-én esett szovjet fogságba. Későbbi története: „... A voronyezsi hadifogolytáborban többször elhíresztelték, hogy most megyünk haza, de mindig csak maradtunk. 1950. december 27-én elindult az utolsó szerelvény a lágerekből, de százhuszonötön ott maradtunk. Napokig nem ettünk, nem itunk, olyan bánatosak voltunk. Moszkvából jött magas rangú tisztek azt mondták, hogy buták vagyunk, hogy koplalunk, hiszen itt a parancs, hogy mi is megyünk haza! 1951. február 27-én hoztak új ruhát, bakancsot és átöltöztettek minket azzal, hogy készülődjünk a hazautazásra. Voronyezsben kivitték minket a vasútállomásra, a vonaton a civilek közé szálltunk fel. Kijevbe érkezve magyarul kihirdették, hogy a hadifoglyok szálljanak le a vonatról, a jobb oldalra, mert más vonatra szállunk át! Egyszer csak megjelent harminc őr, farkaskutyákkal, feltűzött szuronnal, és egy nagy hangárba tereltek minket. Két hét múlva kivitték a csoportot a pályaudvarra, de ott már rabszállító vagonokba tuszkolták fel az embereket. Így érkeztünk meg Csapra. De ekkor a vonat megfordult, és Ungváron szálltunk ki. Mind a százhuszonötünket rabszállító autókon fuvarozták be a börtönbe. 1951. szeptember 10-én kezdték meg az ítélkezést, futószalagon. Mind a százhuszonötön 25-25 évet kaptunk, hozzá 5-5 év jogvesztést, és irány a sztálingrádi kényszermunkatábor...” (K.L. - 1953. november 26-án, a Sztálin halála után amnesztiával térhetett haza Magyarországra.)

Molnár János rajza